

Woningbouwlocatie Dijkzicht-Zuid Zuilichem

toetsing aan de Flora- en faunawet

colofoon

6 februari 2009

- tekst dr. A.J.M. Schenkeveld
- productie bureau Schenkeveld
Vistraat 1, 4101 AC Culemborg
Telefoon: 0345- 534245, Fax: 0345-534028
Email: schenkeveldbureau@planet.nl
- opdrachtgever gemeente Zaltbommel
- contactpersoon mr. W. Hijmans van OOSTZEE bv, Arnhem

Inleiding

De gemeente Zaltbommel ontwikkelt het gebied tussen de woonwijk Dijkzicht en de Uilkerweg. Dit rechthoekig gebied wordt nu in beslag genomen door weilanden en tuinderijen. Op deze locatie zullen ca. 70 wooneenheden gerealiseerd worden. Het betreft zowel vrijstaande, twee-onder-een-kap- als geschakelde woningen. De woningbouw past niet in het huidige bestemmingsplan. De gemeente Zaltbommel heeft daarom besloten om een nieuw bestemmingsplan op te stellen. Ten behoeve van de planologische procedure wordt door bureau van Droffelaar bv een ruimtelijke onderbouwing opgesteld. Volgens de huidige wetgeving moet elke ruimtelijke ingreep getoetst worden aan de Flora- en faunawet. Deze toets is onderdeel van de ruimtelijke onderbouwing. Verder is het noodzakelijk dat voorafgaand aan het grondverzet en de bouwactiviteiten de beschermde soorten, die het plangebied als (deel)habitat gebruiken te inventariseren en bij gebleken schade en overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora en faunawet (F&f-wet) hiervoor ontheffing aan te vragen.

figuur 1: ligging plangebied (rood omkaderd)

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet regelt sedert 2002 de bescherming van een groot aantal planten- en diersoorten. Voor handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving moet ontheffing worden aangevraagd. Bij het aanvragen van een ontheffing moet de initiatiefnemer kunnen aantonen dat het maatschappelijk belang van de ingreep opweegt tegen de verwachten schade. Er worden 3 categorieën van bescherming (en

daarmee toetsingskader) onderscheiden: streng beschermd – beschermd - algemeen. Om ontheffing te krijgen in het geval van streng beschermde soorten zal de initiatiefnemer moeten aantonen dat er geen alternatief is en er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang.

Ontheffingsaanvraag

Een aanvraag dient altijd vergezeld te gaan van een uitgebreide onderbouwing, een zogenaamd projectplan. In het projectplan zijn een exacte beschrijving van het plangebied, een topografische kaart, een beschrijving van de omvang en aard van het initiatief, een natuurinventarisatie, een inschatting van de verwachte schade en per fase de gevolgen van de voorgenomen activiteit opgenomen. Deze notitie is te beschouwen als een voorzet voor een dergelijk projectplan en voldoet dus grotendeels aan bovengenoemde vereisten voldoen.

In deze notitie wordt onderzocht in hoeverre de sloop, het grondverzet, de nieuwbouw en het nieuwe (woon)gebruik in strijd zijn met de verbodsbepalingen van de F&f-wet en of er dientengevolge ontheffing (ex art. 75 van de F&f-wet) van de verbodsbepalingen moet worden aangevraagd.

- N.b. 1 De ingreep wordt alleen getoetst aan wetgeving op het gebied van soortbescherming. Gebiedsbescherming zoals o.a. vastgelegd in de nieuwe Natuurbeschermingswet (2005) is hier niet aan de orde, omdat het dichtstbijzijnde beschermde natuurgebied, de Boezem Van Brakel, onderdeel van Het Natura 2000-gebied NL 3004001, meer dan 5 km ver weg ligt.
- N.b. 2 De Breemwaard is onderdeel van de ecologische hoofdstructuur van Nederland (EHS). Deze ligt buitendijks op ongeveer 200 m ten noorden van het plangebied. De EHS is niet juridisch maar planologisch beschermd. Voor gebieden in de EHS geldt het nee, tenzij...principe. Ingrepen hierin kunnen alleen doorgang vinden, als er geen alternatieven zijn en het initiatief van groot openbaar belang is. Dit project ligt op enige afstand en zal daarom de wezenlijke waarden en kenmerken van de Breemwaard niet schaden.

Method

Op 20 januari 2009 is het terrein bezocht om alle beschermde planten en dieren, die het plangebied en directe omgeving bewonen en gebruiken te inventariseren.

Daarnaast is in de literatuur gezocht naar gegevens over de verspreiding van bijzondere soorten in de (wijde) omgeving.

Natuurwaarde

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt op de stroomrug van Gameren. De bijhorende Rijntak was actief tussen 2950 en 1860 jaar geleden (BP)¹. De stroomruggronden zijn al heel lang bewoond en in landbouwkundig gebruik.

Het bodemmateriaal is kalkhoudende rivierklei (lutumgehalte 17,5 tot 35 %). Het oorspronkelijk maaiveld ligt op ca. 2 m NAP.

Het gebied wordt ontwaterd door sloten, die vrij naar het zuiden afwateren. Het ontwateringsniveau is bepaald door de slootbodem. 's-Zomers vallen deze sloten droog. Het water in de noordelijke hoofdwatgang is gestuwd (peil ?). Deze houdt ook in de zomer water. De waterkwaliteit is onbekend.

Het gebied was voorheen vanwege de relatief hoge ligging in gebruik als akker, later ten behoeve van de groente- en bloementeel pas vanaf de zeventiger jaren van de vorige eeuw met glas.

Het transportbedrijf is in de negentiger jaren uitgebreid en heeft zich toen in het gebied gevestigd.

Op dit moment bestaat het plangebied uit grasland, ruigte, volkstuint, kale grond waar tot voor kort een warehouse en een bassin heeft gestaan, een akker met buxus en het transportbedrijf Droogers.

---

¹ Berendsen, H.J.A. e.a., 2001: Palaeographic development of the Rhine-Meuse delta, the Netherlands; Koninklijke van Gorcum, Assen..

volkstuin

(gestuwde ?) hoofdwatgang

Flora

In het plangebied komen door het intensieve agrarische gebruik weinig spontaan gevestigde wilde plantensoorten voor.

De grazige vegetatie herbergt karakteristieke soorten als Engels raigras, Madeliefje, Kruipende boterbloem, Witte klaver, Veldbeemdgras en Kroppaar. Op ruigere stukken groeien verder Akkerdistel, Ruw beemdgras, Jacobskruiskruid, Rietzwenkgras. In de slootkanten tenslotte is de vegetatie nog ruiger en komen soorten als Liesgras, Pitrus, Fluitenkruid, Riet, Rietgras en Gewone brandnetel voor.

Beschermde soorten ontbreken.

Figuur 2: uitsnede topografische kaart met raster van kilometerhokken².

² www.natuurloket.nl

Het plangebied ligt in 2 kilometerhokken, t.w. 137-424 en 138-424 (zie figuur 2). Volgens het gegevensbestand van FLORON zijn in deze kilometerhokken sedert 1991 verschillende beschermde en bedreigde plantensoorten aangetroffen. Dit betreft waarschijnlijk alleen moeras- en stroomdalgraslandplanten in het buitendijkse gebied zoals Rietorchis, Kattedoorn, Geoorde zuring, Zachte haver.

Riet langs watergang

Maïsschoof in ruig grasland

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn de volgende (broed)vogelsoorten waargenomen: Houtduif, Turkse tortel, Spreeuw, Merel, Kauw, Zwarte kraai, Torenavalk, Meerkoet, Waterhoen, Ekster, Fazant.

In het plangebied zelf zijn geen (oude) nesten gevonden.

Het plangebied is ongeschikt voor weidevogels.

Hoewel het gebied geschikt lijkt voor Steenuil, zijn er in het plangebied en omgeving (Broomwaard) geen sporen (braakballen, nestkasten) van deze soort gevonden.

Alle hierboven genoemde vogelsoorten zijn als broedvogel (op het nest!) streng beschermd. Houtduif is van 15 oktober tot 31 januari bejaagbaar. Spreeuw, Ekster, Zwarte kraai en Kauw mogen bij gebleken landbouwschade het hele jaar worden geschoten.

In kilometerhok 138-424 zijn volgens SOVON sedert 1996 21 bedreigde broedvogelsoorten waargenomen³.

Dit grote aantal bijzondere vogels betreft vooral weide-, water- en moerasvogels van het buitendijkse gebied zoals Grutto, Tureluur, Graspieper, Veldleeuwerik, Kwartelkoning, Bruine kiekendief, Slobeend.

Zoogdieren

Er zijn in het plangebied sporen van Haas, Mol, Veldmuis en Woelrat aangetroffen. Deze soorten zijn algemeen beschermd (categorie 1).

Uit de omgeving zijn zomerwaarnemingen bekend van Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis, Meervleermuis, Watervleermuis⁴. Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis en Meervleermuis zijn gebouwbewonend. Ze hebben kraamkolonies op kerkzolders, in spouwmuuren en achter boeiborden. Watervleermuis is in de zomer vooral boombewonend (spleten en spechtengaten).

Er komen in het plangebied geen gebouwen en bomen (meer) voor.

Alle vleermuissoorten zijn streng beschermd (categorie 3).

Amfibieën en reptielen

Er zijn d.d. 20 januari 2009 geen amfibiesoorten gevonden. Omdat de sloten aan de lange kant van het plangebied in de zomer droogvallen, zijn deze wel geschikt als voortplantingshabitat.

Volgens de gegevens van RAVON komen er in de omgeving exemplaren Rugstreeppad voor⁵.

Waarschijnlijk betreffen ook deze waarnemingen het buitendijkse gebied. Rugstreeppad is streng beschermd (categorie 3).

³ www.natuurloket.nl

⁴ Dijkstra, V. e.a., 1999: Vleermuizen in Gelderland; provincie Gelderland, Arnhem.

⁵ www.ravon.nl/

Vissen

Er is in de noordelijke sloot alleen Driedoornige stekelbaars (> 10 exx.) gevangen.

Ongewervelde dieren

De winter is een slechte periode om ongewervelde dieren waar te nemen.

In plangebied en omgeving (kilometerhokken 137-424, 138-424) komen voor zover bekend geen beschermde ongewervelde diersoorten voor⁶.

Sloot zonder vis, geschikte amfibiepoel ?

Driedoornige stekelbaars

Conclusie

Het plangebied heeft voor zover met 1 veldbezoek in de winter is vast te stellen een beperkte natuurwaarde.

De in het gebied aanwezige (beschermde) plant- en diersoorten zijn algemeen. In totaal zijn 11 beschermde vogel-, 4 beschermde zoogdiersoorten aangetroffen. Minus de vogels behoren alle beschermde soorten tot categorie 1 (=algemeen).

Vanwege de veldwerkperiode is niet uit te sluiten dat het plangebied betekenis heeft als habitat van een aantal beschermde amfibiesoorten. Deze zitten nu in de grond, onder stenen, water, boomstronken e.d.. Ook de streng beschermde Rugstreeppad kan in het gebied aanwezig zijn.

Discussie

De ruimtelijke ingreep betreft de realisatie van ca. 70 wooneenheden door nieuwbouw (zie figuur 3).

De planlocatie heeft een oppervlakte van ca. 4 ha. Inmiddels zijn de kassen en andere opstallen weggehaald. De nieuwe wijk wordt ontsloten zowel vanaf de Nieuwsweg als vanaf de Uilkerweg. Het wateroppervlak wordt dusdanig uitgebreid dat er voldoende berging is. De oostelijke watergang wordt op de noordelijke hoofdwatergang aangesloten en zal van stroomrichting veranderen.

⁶ www.natuurloket.nl/ en

Swaay, C. v., 1998: Vlinders van de Rode lijst in Gelderland; de Vlinderstichting, Wageningen.

Reemer, M. en V.J. Kalkman, 1998: Sprinkhanen en krekels van de rode lijst in Gelderland; EIS-Nederland, Leiden.

Kalkman, V.J., R. Ketelaar en M. Reemer, 1998: Libellen van de rode lijst in Gelderland; EIS-Nederland, Leiden.

figuur 3: voorlopig stedenbouwkundig ontwerp woningen Dijkzicht-Zuid

De belangrijkste ecologische gevolgen van het initiatief hangen samen met het grondverzet en het bouwrijp maken (1), de nieuwbouw (2) en het veranderd gebruik (wonen i.p.v. land- en tuinbouw)(3).

- Ad 1) Bij het bouwrijp maken verdwijnen de verblijfplaatsen van een aantal algemeen beschermde zoogdiersoorten als Veldmuis en Mol. Voor algemeen beschermde soorten geldt bij ruimtelijke ingrepen sedert 2005 een vrijstelling. Hiervoor hoeft dus geen ontheffing worden aangevraagd. Het is wel belangrijk dat dit voorjaar nog wordt aangetoond dat het plangebied geen voortplantingshabitat is van Rugstreeppad.
- Ad 2) Tijdens de bouw treedt door lawaai, bouwlampen en uitstoot van vervuulende stoffen verstoring van de natuur in de omgeving op. De omvang hiervan is beperkt en reikt zeker niet tot de beschermde natuurgebieden in de omgeving.

De Breemwaard, geen beschermd natuurgebied wel EHS, is als belangrijk weidevogelgebied maar relatief minder belangrijk gazengebied voldoende afgeschermd (beplanting rond wateren aan zuidzijde) tegen licht en lawaai.

- Ad 3) Het veranderde gebruik (van land- en tuinbouwgrond naar woonwijk) betekent een toename van het aantal (auto)bewegingen. Deze zal vooral aan het begin en eind van de dag plaatsvinden. De groene zone in het noordelijke deel van Dijkzicht-Zuid is relatief rustig, het centrum het drukst.
- Ook de verstoring door licht en lawaai neemt toe.
- Genoemde veranderingen zijn relatief gering en hebben geen of nauwelijks betekenis voor beschermde diersoorten in de omgeving. Het gebied is al tamelijk onrustig (met o.a. kasverlichting, landbouwmachinelawaai).
- Het woongebruik en de daarmee samenhangende uitstoot van milieubelastende stoffen is anders maar waarschijnlijk niet groter dan die van de huidige situatie. Op dit moment treedt er vanuit het transport- en tuinbouwbedrijf diffuse uitstoot van warmte, licht, voedingsstoffen, dieselroet, CO₂ en gewasbeschermingsmiddelen op.
- De woningen zijn bedoeld voor mensen uit Zuilichem.

Conclusie

Het grondverzet, de nieuwbouw en het woongebruik hebben beperkte ecologische gevolgen. De in het plangebied en omgeving aanwezige beschermde wilde planten- en diersoorten worden in geringe mate geschaad. Door enkele mitigatiemaatregelen te treffen komt de gunstige staat van instandhouding van de betreffende populaties niet onder druk te staan.

Er zullen bij de werkzaamheden geen algemene verbodsbepalingen (artikel 9 t.m.12) van de Flora- en faunawet worden overtreden, mits de zorgplicht in acht wordt genomen.

Wel gelden er enkele randvoorwaarden voor bovenstaande conclusie. Deze zijn:

- Er wordt dit voorjaar nog onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van Rugstreeppad in de omgeving.

Verder worden de volgende natuurvriendelijke aanbevelingen gedaan:

- Een deel van de slootkant wordt natuurvriendelijk ingericht en beheerd (maximaal 2 x/jaar maaien en afvoeren).
- Bij de aanplant van nieuwe bomen en struiken in het openbaar groen worden inheemse soorten van de betreffende standplaats (droog, voedselrijk) gebruikt. Voorbeelden hiervan zijn Wintereik, Beuk, Zomer- en Winterlinde, Gladde iep, Zoete kers, Haagbeuk, Gewone en Noordse esdoorn, Witte paardenkastanje, Hemelboom, Es, Hazelaar, Een- en Tweestijlige meidoorn, Wilde kardinaalsmuts, Hondсроos, Rode kornoelje, Vogelkers, Sledoorn, Spaanse aak. Deze worden bij voorkeur betrokken van een kweker, die werkt met autochtoon materiaal⁷.

---

⁷ www.bronnen.nl